

disputando pferre: nisi forte huic
disputationi. hodierni diei reliq̄e
non sufficiant. polcatq; negocij
pondus diei spacia inteḡ. **Q**uā si
ita est. nō erim⁹ diffiales in pre
stando. p̄mpti sitis tantū in red
dēdo: sitq; diei crastine attitula
ta hec tertia disputatio. tertia ut
aitis de deitate p̄sona. Jamq;
nūc respicite si placet. hui⁹ grā
p̄ quo vos manēt rediūna certa
mina: v̄iazq; p̄leationū nō im
memores. q̄d hodie n̄ valet. cra
stine disputationis lucta rimetis

Explicat liber secund⁹

Incipit liber tertius

Probo

Quia in hoc hodie
descendim⁹. ut de
scō spū. quā atha
nasilus v̄nā in tri
nitate p̄sona. arcus vero creatu
rā fatetur. agat disputatio: iā de
ipso placeat vobis exordiu sume
re: nisi forte habet aliqd̄ arri⁹ de
reb⁹ ex actis in quo sibi figendā
adhuc disputationis manū spat
idq; agat breui⁹. ne reb⁹ neces
sarijs concessū temp⁹ effluat. et
noua dilatio mentes auditorū ve
ritatis auidas roangustet

Arrius

Sed spm̄ scm̄ nō solū p̄ri et
filio minore. reuerentiā volūtatē e
orū ministrū et obsecratorē con
fiteor. utpote creaturā creatori
reuerētissimū famulatus obsecr
um p̄betem: qui tamē cūctis cre

aturis et melior. et post filiū p̄ri
mus sit. Nam si equalis cū p̄re
ut athanasius profitetur. hono
ris p̄uilegio insignit⁹: nō diceret
filius. q̄a nō loq̄tur a semetipso.
sed quecūq; audierit loquet. Qui
enī nichil v̄l tronca potestatis au
toritate loq̄t: iubēt impio p̄ ob
sequale ministrū famulāt. **Atha
nasil⁹**

Iudicis clemētia p̄missū
tribuat. et largit. ex diuino
autoritatē et etiā spm̄ scm̄. nō cre
aturā esse sed deū sed creatorem
cū p̄re et filio esse breuiter demon
strabo. **Probus**

Tua p̄fessione cōtinetur.
App̄ba breuiter. q̄d ratio
erigit: doctum non ex argu
mento sermonis. sed ex diuina
scripturarū testimonijs spm̄ scm̄
patri vel filio coequalē eē. aut si
aut tūpe fall⁹ es deū eū vel crea
torē omnis opis esse onde: ut dū
hec veridic⁹ testimonijs approba
ueris. arcus a sua intētionē ve
re fidei p̄fessione conuictus abscē
dat. **Athanasius**

Multo magis ex hoc appa
ret spiritū sanctū a patre
et filij substantia non esse alienū:
dum nō a seipso tanq̄ alienus et
extraneus. sed utpote vn⁹. eius
demq; nature locus. q̄ patris et
filij cōmunia s̄ agit. et loquitur.
Nā si de p̄ris loqueret: non so
lū a patre alienus. sed et fallax
et deceptor proculdubio haberet
Quā ut ait filij. omis qui loq̄tur

mentatū de p̄p̄iis loquitur. qui
ante de p̄p̄io id est nō a seip̄o. sed
de patre et filij. que loquēda sūt
loquit̄. De meo inquit accipiet;
et annūciabit vobis. Et vt osten-
deret hoc esse. a se accipere quā ē
etiā de patre sūp̄ sisse. ait. Ideo
dixi de meo accipiet; quia omnia
que habet mea sunt. Videt ergo
spiritū sanctū a patre et filio nō cō-
diceretū; dū ea loquit̄ que patris
et filij p̄p̄ia eē noscunt. Sed et si
huic tale aliqd̄ p̄fiteretur. dū dicit.
nō enī a meip̄o loquor; sed que
audiui a patre meo nota sēta vob̄.
Eue sententia filij et sp̄m̄ sanctū
etiā si patre minor est. vt falso o-
pinaris. sibi tamē ostēdit equalē
quā impie refugis. Si enī d̄triq̄
nichil auctoritate p̄p̄ia loquēdū
p̄fiterent; nullo se inuicem dignita-
tis honore p̄cellūt. Adhuc tamen
audi manifesti; quō et patri eq̄
les habeant. Dicit filius. Opa q̄
ego facio; ip̄a testificat̄ de me. Et
iterū. Ego ex me nichil facio; sed
pater in me manēs facit opa. Quō
nūc sua; quō paulopost nō sua di-
cit eē opa que facit. Sed volens
vtriq̄ vni⁹ nature demōstrare virtu-
tē. p̄p̄iatorū opū efficientiā. ad
patris dignitatis retulit vnitatē;
vt dū opus patris. filij ē. et op⁹
filij. patris; q̄a q̄ūq̄ p̄t̄ facit. ea-
dē et filij facit similiter ex p̄muni ge-
nerali ope. vno agnoscat eē nature
Dicit q̄ sua opa. nō sua dicit.
que tamē ipsius eē p̄bantur; sic et
vba nō sua se loqui testat̄. q̄ pro

fecto eiusdē eē noscitur. Et quā de
filio. hoc etiā conice de spiritu san-
cto; qui sic a seip̄o p̄pter demōstrā-
tam vni⁹ nature deitatem. non lo-
quit̄ vt t̄n̄ q̄ loq̄t̄ ei⁹ eē et nō aliena
creat̄. Et loquebantur aut̄ lucas
de apostolis. varijs linguis. p̄-
ut spiritus sc̄us dabat e. loqui illis.
Et in euāgelio. Nō enī vos alii
qui loquimur; sed sp̄s patris ve-
stri qui loquit̄ in vobis. Habet q̄
ip̄e p̄p̄iam sancti auctoritatē; que
libera a teis loquēdi tribuit facul-
tatē. **Artus**

Q Vbi⁹ scripturē auctoritatibz
docere poteris sp̄m̄ sanctū deū
eē? que ego creaturā esse p̄fiteor?

Athanasius
Hinc p̄p̄ue declaratur sp̄m̄
sanctū d̄m̄ esse. quia vbiq̄ ē. et nul-
lo continet̄ loco; sicut p̄p̄ia dicit
ad patrem. Quo ibo a sp̄u tuo? et
quo a facie tua fugiā? Et cū mo-
nat̄. Spiritus domi repleuit orbem
terrarū. Ille enī vbiq̄. et vno eo-
dē q̄z momento. celos. terras. ma-
ria. infernaq̄z repleat. vt tūc
ait. si ascendero in celū tu illic est
et si descendero in infernū ad eos;
nō creaturē. sed solū ē d̄i p̄p̄i. De
ide q̄a idē sp̄s. icōp̄sitate idē simpli-
et nature ē; nā creaturā omis q̄tū
ad nature ordinē p̄tinat. p̄p̄olita ē;
Dicit itaq̄ sp̄m̄ sanctū cōp̄olitū ex di-
sitate formarū valens ostēdere;
cū demū p̄leques erit vt eum cre-
aturā esse null⁹ audeat dubitare.
Tūc aut̄ necesse erit. vt si errata
ē. docas eū p̄muni eē cū ceteris.

angelis. vel archangelis. a cui po
testatib9 et pnapatib9? et vnu el
le ex illis? ac sic vnu et singula
re. no esse demostres. **Et** nequa
q vtiq obtinebis? et vndiq de
clamantibus pphis atqz aplis
non poteris demostre: salomo
ne qre ita dicente **Dps** scus sim
plex. vnus. et cetera. **Et** apla
contatate: vni spūs. **Et** iterum
Hec aut omnia opaf vnus atqz
idē spūs. **Ac** rursus. **Qm** p ipsum
inqt habemus a cellū vtriqz in
vno spū. **Cernis** igitur eū. q vni
ce ac simplicis ē natūe: im pot9
q creaturā esse. **Deinde** si creatu
ra et nō deus est? quo vtilitatis
beneficio i noie eius lauari vita
lis generatio celebratur? **Bapti
zate** inqt dñs oēs gentes. i noie
pris et filij et spūs scī. **Quid** enī
nobis pstaē pt? si nō est deus?
Qualis qsa est ista creatura: q
vnu cū pze possidet nomē? quē si
in baptisate nō noiaueris. **Eccl
tratu** videatur omne miltū: pec
fectū nō erit sacramētū. **In** casū
quippe pris et filij noie vti9: illo
nō noiato. **Creaturā** q creatricē
esse nō posse: nulli est oīo abigu
um. **Hūc** aut spm creatorē esse.
scriptis diuine. vbiqz loquūtur:
sicut in ioh volumine legimus.
Spiritus diuin9 est. qui fecit me.
Nam euntā generaliter creatu
rā opalle? spūs sanctus delig
natur: sicut dauid declarat euidē
tius dicens. **Quoniā** videbo ce
los. opa digitoz tuoz: verbi vi

delicet. et spiritus sancti. **Digitū**
enī esse spm scm. cui9 opa. eē ce
locū fabricam. sacro ppha cōmit
ore: et dñs in euāgelio demostre
tut dicens. **Si** ego in digito dei e
iao demonia: superuenit in vos
regnū dei. **Quo** digito lex dei in
duab9 tabulis lapideis pscripta
refertur: in exodo legim9. **Acce
pit** inqt moyses duas tabulas:
scriptas digito dei. **Vnde** ostēdi
tur hūc spm scm latozē legis eē:
cuius lex a peccis hoies liberat.
scdm attestatis pauli pconiū. **Lex**
spūs vite: libe duit me a lege pec
cati et mortis. **Cui9** vti9 poten
tia. magi quoqz pharaonis mi
rabilitē consentitur dicentes. **Hic**
digitus dei est. **Adhuc** aut creato
rē esse spm scm. ppha dauid apti9
declarat dicens. **Verbo** domini
celi firmati sunt: et spiritu oris e
ius omnis virtus coeū. **Et** iter9.
Emitte spm tuū et creabūt. **Virtu
tes** autem celoz. angelos esse:
nemo qui dubitet. **Qui** etiā scm
dum apostoli testimoniu. in hūc
spm. tanq i sue originis auctozē.
reuerētissime desiderāt aspirare.
Dicit enī ita. **Ea** que nunc nūc
ata sunt vobis per eos q euāge
lizauerūt i vos. spū sancto mil
sa de celo: in quē cōspicūt āge
li pspicere. **Si** deus non est: fa
ciendi que vult. spm nō habe
ret arbitriū. **At** cum in dispensa
tione sacramēti. libertate vtiue
voluntate. nec expectat iubentē
imperium? apparet enī non esse

creatura. sed dñm Aplūs enim cū
de celest.ū donoz diuersitatibus
loqueretur: ad extremū intulit.
H aut omnia operatur vn9 atq;
idē spiritus: diuītes singulis pro
ut vult. Et itē nū. Spiritus inq̄t
scūs agit in distributionib9: scđz
volūtatem suā. Et dñs in euāge
lio ait. Spiritus vbi vult spirat.
Si dñs nō est. quō viuificat? apo
stolo dicente. littera occidit. spūs
autē viuificat. Et rursus de deo
Viuificabit et mortalia corpa re
strat: per inhabitantē spm suū in
vobis. Et dñs in euāgelio Spiri
tus est qui viuificat. Vnde et i ihe
zechiele. spiritus vite appellatur.
Spūs inquit vite erat in rotis.
De quo domin9 in eodem ppheta
mortalū corpozib9 dicit. Ecce in
mittā in vos spm: et viuētis.
Ergo qui vitā tribuit: de9 ē. Nā
si deus nō est: quō mūdū iudica
turus venire p̄dicat. dño dicente
i euāgelio. Cū venent sps paraclē
t9 ip̄e arguet mūdū de peccō. de iu
sticia et de iudicio. Audi aliud ar
gumentū: quo clareat dñm esse spi
ritū scū. Vocat pater fideles in gr̄
ciam suā. vocat fili9: vocat et spi
ritus scūs. Qui si creatura est: p̄
p̄tē ac similit̄ vocandi auctoritatē
nō haberet. Nā de p̄tē aplūs di
cit. Quādo aut placuit dō. q̄ me se
gregauit ex vtero matris mee et
vocauit in gr̄a suā. Et de xpo ro
manis scribēs: in q̄b9 altis inq̄t
et vos vocatū ihū xpi. De spū autē
scō: lucas in actib9 aplōz dicit.

Jeunantib9 illis et munificatib9
id ē aplūs: dixit sps scūs. Segre
gate in paulū et barnabā: i op9 ad
q̄d vocauit eos. Reuela tozē quoq;
miliozū eē spm scū: eadē scripta
testat. Exurgēs inq̄t agab9 sig
nificauit per spm famē magnā fu
turā. Et itēz. Cogitāte aut petro
de visioē: dixit spūs scūs. Ecce
quāt tē: surge descēde. et vade
cum illis. nichil dubitans quia e
go nisi illos. Sed ne multa in v
nū testimonia cōgregando. in lon
gum proleationis n. ē tendatu e
oratio. breuiter vniuersa recollī
go. Quid ergo ē videt optime iu
dex? nū sps scūs dñs nō ē: q̄ p̄p̄o
t9 nō ē. q̄ vnus ac singularis ē. q̄
creator. q̄ viuificator ē. q̄ cū p̄tē
et filio vnū possidet nomē. q̄ p̄cā
donat. q̄ scificat. q̄ gratiā canl
mata p̄ sui volūtate dispelat. qui
milia reuelat. qui legem dat. qui
auctoritate sua ad gratiam vocat.
qui mūdū iudicat. qui temptato
res suos condēpnat. in quo inre
missibiliter impij blasphemāt: si
hic talis dñs non est. ostendat qd
amplius habere possit. qui dñs est.

Atem
9 **Q**uāq̄ sit sermo omni con
tradictioni obnoxius. et re
lut quora respōsiois clipeo. obie
ctionū tela repulsa frustret. tamē
istā quā nūc itendum9 quationē.
p̄tāz. q̄ athanasi9 i genij subtili
tate coneludēt: nūq̄ vālebit. n̄
dico totā. sz ne vllā qdē ei9 p̄tā
lā rationabilib9 dissoluē argumēt

Dicit hōm san deū esse: qđ nulq̄
qđ euidētius valuit demonstrare.
Esse tamē vt ei contra verū veri
tatem cōcordā. ob hoc hōm san de
um videri. vel eē posse. qđ talia
operetur: qđ nō nisi deū conuenit o
pari. Ergo deū prēm. deū filiū.
ūm fatetur hōm san: ac per hoc
tres deos. Et si nō apta impieta
te? ipsa tamē p̄fessionis videtur
p̄ditiōe introducere: ac p̄ hoc nos
ad id vnde digressi fueram9. mul
torū deorū errorem quodāmodo reuo
casse incipiat. Velim optime iudex
si tamen possibile sit. deprehendē
nouū istū egregiū artis sue magi
strū. solutis p̄fessionis fraudib9
conuenientiū oculos illudētē. Ut
enī trū deorū confessionis p̄iulū
euadat: subito eos vti tres vn9
appareat. incōphensibili fantas
mate p̄lat dicens. Sed hī tres
vnus deus. Huius quos nescio
qua coagulatione p̄mixtos. et con
uitos i vnū deum reitegrat: ite
rū eos septatos et formos ostēdit
dicēs. Et hī vn9 dō: trinitas ē.
Vide si vales oro te inaudita h
et inuisa pessime imaginatiois in
uestigatē portenta. Ego enim cō
prehendē nequeo. quēadmodū
sit de9. nūc vn9. nūc tripartit9.
Nunc ex tribus in vno p̄fusus:
nunc ex vno in tribus distictus.
Nūc cōpositioē quadam ex par
tibus p̄formatus. nūc diuatiōne
nescio qua ex vno iterū in partes
diuisus. Aut enim tres s̄ extan
tes in sua substantia p̄sone. et p̄

misci nō debent. ne statim ppū
p̄dāt. secundū meam. magis qz
veritatis sententiā: a si vna est p̄
soā. hoc ipsum simpliciter fatea
tur: et libē in sabellij transeat
dogma. Nam quid op9 est ad il
ludēdam veritatem diuisis formis
et ymaginib9 v̄lari. et sic sabelli
ū fugere vt in me incurrat? sic a
me refugē vt eū sabellij9 capiat?
Quia vt se impietate sabelliana
exuat: quē vnū dicit tres esse af
firmat. Sed ne ego cum in trib9
teneā eū: de trib9 nescio quo ar
tificio vnū conl̄at. Jam si aliqua
verisimilē hec fides habeat ratio
nē: eq̄tatis tue est iudiciū optime
p̄he. **Prōb9**

Quē vnū dixero. eūde rurs9
tres appellat et quos tres
credideris eolde iterū. vnū fateri
deū. q̄tum ad humani sensus p̄
tinet rationē. multū inconsequēs
esse videtur: nisi forte hoc diuina
autoritate credē iubeamur. Vñ
ad hec tam valida. tāqz inuicta.
que arri9 obiāt: athanasi9 respō
dē nō differat. **Athanasi9**

Frustra nūc es. nōdis vt
tibi videtur insolubilib9 re
borū texere retia: nō intelligens
neqz p̄spiciēs. te quoqz hīs obie
ctionū tendiculis posse inuolui.
Nā quā in de trib9 itendis. hāc
tibi de duob9 refero quatiōnē. Si
vnū deū colis. et nō est. ali9 p̄ter
vnū? quō duos ad cultū teneati
ouis induas? Profitēdo ei prē:
deū: et filiū deū; aut bipitū deū

aut duos diuersos continentes p
literi: ac per hoc gemine diuinita
ti. impiū exhibes famulatum. di
cente domino. non potestis duobz
dominis seruire. **H**ed ne ego qui
te temeritatis notam incurā. si te
de professione diuina pari questi
one cōstāgam. cuius p̄cipua tene
ratio silentium magis q̄ callitas
exigit questiones: illuc michi ne
cella no video festinādū. vt vnū
tres esse. ⁊ tres vnū esse. ⁊ si
non ratioē qua homo sū: tamē au
toritate proceā. **I**psam itaqz trini
tate audiamus dicente **F**aciam⁹
hominē ad ymaginē. ⁊ similitu
dinē nrām. **Q**ui facēdū de carnū
tres sūt. pater ⁊ filij ⁊ sp̄s sc̄s:
sed h̄y tres. vn⁹ est. **D**eniqz intu
lit: ⁊ fecit deus hominē: ad yma
ginē ⁊ similitudinē dei. **E**t ergo
trinitatē agnoscat: pluraliter di
ctū est. faciam⁹. **E**t vt h̄c trinita
tē. vnū d̄m esse nō nescias: adis
et singularitē. ⁊ fecit d̄s hominē.
Et iter⁹. **N**ō est bonū esse hominē
solum: faciam⁹ ei adiutorij simi
le sibi. **E**cce ⁊ hic pluralitē dicit.
faciam⁹: in sequētibz aut singu
laritē inferē. ⁊ fecit d̄s hoīem ad
ymaginē dei: masculū ⁊ feminā
creauit eos. **I**n collatiōe tres: in
c̄pe vnus refertur: vt non diues
litas volūtatis. sed vnitas appa
reat potestatis. **E**t iter⁹. **V**ilius ē
d̄s abrahe: ad quercū mambze.
Asperit ⁊ ecce tres viri steterunt
ante ipm: ⁊ p̄dens adorauit di
cens. **S**i inueni gratiā in cōsp̄ctu

tuoz: ne trāliens seruū tuū. **E**cce
vnus dicitur et apparuisse. ⁊ tū
tres erāt: ⁊ licet tres essēt. tamē
vnus erat. **C**ū enī dicit. si inueni
gratiā in cōsp̄ctu tuo ne trāli eris
seruū tuū: ostendit vnū esse. **H**uc
sūm cū dicit afferatur aqua. ⁊ la
uētur pedes vestri: ostēdit tres eē.
Item cū dicit apposuit eis mensā
⁊ manducauerunt. ip̄s vero stabat
ante ip̄s s̄ ab arboze: ostēdit tres
esse. **I**tē am subiūgit. dixit autē
ad eū ubi ē sacra h̄oz tua: ostēdit
vnū esse. **I**tem cū dicit. surgētes
inte viri. ibāt ad facē sodomozū
abraha autē comitabatur cū eis:
ostēdit tres eē. **E**t dū repetit. dix
it autē domin⁹. non celabo puero
meo abrahe. q̄ sodomis factur⁹
sūm: ostēdit vnū esse. **H**ed ⁊ sa
era illa signatū virtutū carmina
vnū tres esse et tres vnū eē temō
strant. **A**lto enī resonant mō. **D**ā
ctus. sc̄s. sanctus. d̄s deus sa
broth. **D**ū tertio repetiuit sc̄s. E
nitate insinuāt: dum semel dicit
d̄s. hanc eandē trinitatē. vnū
deū esse designāt. **H**uic etiā missi
o illud etiā euāgelij sacramentū
congruit. quo d̄s p̄cepit bap̄ti
zandas gentes in nomine patris ⁊
filij ⁊ sp̄s sc̄i. **E**cce habes tres.
i vno dicitur noiesubstētēs. **N**o
mē enī patris ⁊ filij ⁊ sp̄s sc̄i: d̄s
ē. **D**e q̄ noie i numeroz libro ad
moysē loq̄tur dicens. **V**nto ego:
⁊ vniū nomē meū. **N**ā ⁊ illud n̄
ē videt̄ os osū: q̄ idē filij sub in
genā m̄. **A**lio trinitatē loq̄t dicens

Ego sum deus abrahā. et deus
ysaac: et deus iacob. In eo enī
quod ait ego sū. vñū deū ostēdit: et
id quod tercio repetit. de9 abra-
hā et deus ysaac. et de9 iacob:
trinitatē apert9 declat sacramē-
tum. Audi adhuc. et intuerē eui-
tes huius archani misterii. Di-
cit ysaac Vidi dominū sedētem
i throno: et infra Et dixit Quē
mittā. et quis ibit nobis: haud
dubiū qñ ad p̄dicandum populo
iudeoz. Et dixi. Ecce ego: mit-
te me. Et dixit. Vade et dic po-
pulo huic. Cum ḡ singulariter
dicit. quem mittam. vñū indicat
deum: et cū infert. pluralit. q̄e
ibit nobis. apte trinitatem insi-
nuat. Perape adhuc manifestio-
rem. si mētis auēs gestas aper-
tas: hui9 fidei veritatem. Condi-
tōez celi et terre. patrē esse et fili-
ū. et sp̄itum sanctum. ex hys que
iam sup̄ p̄tulum9. euidenti9 de-
claratur: cū dictū fuisse doct9
faciam9 hominē. vbi tō ip̄a trini-
tas intelligitur hominē fabrica-
le: sicut hec eadē rursus i bap-
tate credit hominē reformā. Et
ex illo quod p̄p̄ta ait: vbo dñi celi
firmati sunt: et sp̄ū oris ei9 vis-
us eorū. Et salomō ex p̄sona
sapiētie p̄uicat dicens. Cū pa-
raret celos adērā illi: cum fortia
iacebat fundamēta terre. ego e-
ram cū illo cōponēs oīa. Cōstat
igitur vt dixi. p̄zēm et filiū et spi-
ritum sc̄m id ē totā trinitatē. nū-
di creatricem esse. Audiam9 ex go

p̄ ysaia p̄phetā: q̄ t̄ces. vñ9 sit
Dicitur enī ibi Ego dñs firmās
celos. et stabilēs terrā: et null9
meū. Vtrū p̄zis an filij volucis
hanc vocem? Si nō totam trini-
tatem. vñū deū credideris: hec
sententia nō statuitur. Ait enim
Stabilēs terrā: et null9 meū.
Et vtiqz filius cū p̄zē erat: q̄ di-
cit. Cum pararet celos adērā il-
li: et cū fortia iacebat fundamē-
ta terre. ego erā penes illū. Cū
igitur clareat in conditiōe orbis.
solitariū nō fuisse p̄zē. q̄ppe cū
aderāt filij et sp̄itus sc̄us. vtpo-
te vñ9 dicitur. vtiqz p̄fortes:
quod dicit q̄ se solū nō aliū secū fuisse
testatur. nisi vt intelligas seipm̄
et filiū et sp̄m sc̄m vñū dixisse deū:
cū quo alius extraneus et a natu-
ra eius alien9 nō fuit d̄s? Et re-
cte moyses de filiis isrl̄: locutus
est dicens. Volus ducebat eos: et
nō eāt cū eis deus alienus: am-
vtiqz et filiū et sp̄m sc̄m cū populo
fuisse nec iste possit arcus dene-
gare. Sed filij et sp̄us sc̄us. non
est alienus: qui cum p̄zē vnus est
d̄s. Audiam9 autē et beatissimū
paulum de hoc eodē mistio apti9
differētē et tres vñū d̄m con-
firmātem: sicut in libro quē adū-
lus maribadū nefāde hereseos
v̄ze diaconū edidimus. plenissie
constat ex p̄llū. De quo nūc hoc i
loco p̄p̄ta interserim9. Dum ḡ
ille ille obiceret. q̄ vñio excludat
equalitatē trinitatem. equalitas
repellat vñioēz. inter alia multa

si ego retuli Audi in qua apostolus
hanc trinitatis unitate calcatus
predicantem Dicit in epistola ad
corinthios. Diuisiones donatio
num sunt. idem autem spiritus: et diuisiones
misteriorum sunt. idem autem
dominus: et diuisiones operationum sunt:
idem autem deus qui operatur omnia in
omnibus. Quia trinitas est. tres
nominauit: et quia ipsa trinitas
unus deus est. cum tres numeral
set personas. non dixit pluraliter quod
operantur. sed singulariter qui o
perat. Et ne paruo in qua intelligere
sente sensu de patre solo eum dixisse
arbitraris. qui operatur omnia. non
etiam simul de filio et spiritu sancto: dili
gentius in subiectis quid dicat au
sculta Cum enim multa diuine grati
e opera numeraliter dicit. Hec autem om
nia operatur unus atque idem spiritus.
Cernis operante patre. operante
filio: operante spiritu sancto. Et cum simul
tres operantur. non de eis dicit. quod o
perantur. sed qui operatur: ut unus
deus in trinitate monstrat. Item pa
trē et filium idem apostolus nominat
ait Ipse dominus noster ihesus christus et
deus pater noster qui dilexit nos.
Et cum duos nominat: ut unum o
tenderet. non dixit. qui dilexerunt:
sed qui dilexit nos. Nec ait consu
lent: sed consoletur corda uestra. I
tem. Ipse autem deus et pater noster. et
dominus noster ihesus christus: dirigat uiam
nostram ad uos. Nec hic ait dirigat:
sed dirigat. Hactenus de illo opere
mutuatus sum. et trinitatem unum
dominum esse. apostolico sensu docuisti:

ad reliqua sellinem. Exepl etia
naturalib9 hoc fidei sacramentu
posse maxime comendari: aploz
edocent acta: narrante luca de cre
dentibus. Multitudinis autem creden
tium erat cor unum et anima. Si hie fidei
b9 p baptisimi regeneratione ptulit
gra. ut mte eoz: aie. vna sit aia:
aie n mte to agnitione de trinitate cre
dat q vn9 sit de9: ut q nos p q
nam. hoc illa trinitas habeat p
naturam? Nam si et diligentius pspi
ciam9. inueniem9 etia in nobis
quodam nature. quod illi beatissime at
qz ineffabili assimilat licet loqe
aliter trinitati. Neqz enim frustra
scriptum est: omne fecit hominem: ad
ymagine et similitudine sua. Ho
mine ergo ex trib9 consistere id e eoz
pore anima et spu. apostolus testis
est. dicens: ut iteger. cor p9 et aia
et spūs. in die domini nra ihu xpi
seruetur. Si inter corruptibile et
ppolita tante unitatis misterium re
pitar. ut unus tres sint. et tres
vni9 homo sit: qto pulchri9 et ho
neli9 de trinitate accipit. q vn9
sit deus. non confisionis permissio
ne sed unitate nature? Hic ergo
et alijs q plurimis testimonio
documtis reuqz exeplus ibuti. n
labellum iurem9 tres unum dm fa
tendo. nec tue pfidie laqueis irreti
mur. du unum dm trinitate ee inge
nue pntemur. Proh9
Contra hie q athanasius ple
cit9 est. si quod e diuiso repli
cadu remasit i mediu pferre aucto
Arius

Sunt quidem plurima. que
filium. et alterius nature: et
inferioris doceant esse potentie.
Sed quoniam alibi a nostris. contra illos
et errores plenius obiecta sunt: quod
opus est. hec eadem rursus repetere
et laciniola altercationi prebere ma-
teriam. Si placet igitur: de habitibus
nunc inter nos disputationibus fer-
to sententiam. **Proculus**

Iam superius ite factus sum. se-
miplena non oportet sententiam
prebere: superius ut si quod vobis reman-
sit pagere dignemini. **Arcius**

De his que cognitioni tue pa-
uerunt: pronuntiare dignare.

Athanasius
Reliquarum questionum. quibus
arcius opinatur posse filium a patre
minore ostendi. principale illud est.
quod ite filius ait. pater maior me est:
quod iam cognoscitur intentille: et
huic velut capiti. circa questionum
inherentium membrum. Nam quod ait. non
potest a se filius facere quod quod. et sicut docuit
me pater. sic factio. et doctrina me-
a. non est mea. et me oportet operari
opera eius que misit me: et non a me
venit. sed ille me misit. et ego sum
vinitus. et pater meus agricola. Et ego
vinitus propter patrem. et quod dicit se igno-
rare fatetur. et quod patrem suum vocat
dominum. et de caluas translatione patet
et se in cruce derelictum conqueri-
tur. et quod spiritum suum patris comen-
dat. et si qua possit alia huiusmodi esse
illo respiciunt. que a nobis cum om-
ni metu et reuerentia secundum dis-

penstationem carnis. quo non so-
lum patre. verum etiam angelis mi-
noratur. et dicta vel facta intelli-
guntur: tantoque nos beneficiis eius
obnoxios. quanto hec et indigna et
se non ignoramus. que nos tanto di-
lexit amore. ut ad ista verba et tam
iniuriosa semetipsum voluerit incli-
nare. Nam quia ab angelis minor-
tatus est. iam supra ut memini
plenius docuimus: ubi dicentis a
postoli verba posuimus. Hunc autem
ihesum vidimus propter passionem
mortis. paulo minus ab angelis mi-
noratum. Quod vero et hominibus minor
fuit factus: ysaiaam audi dicentem
Vidimus eum et non erat species
ei. neque decore: sed species eius de-
specta. et deficiens supra filios
hominum. Sed et lucas euangelista
de eo ait. Et erat subditus pa-
rentibus suis. Que omnia si secundum
deum diuinitatis formam accipiuntur:
non solum patre. sed et angelis et
hominibus inferior eius diuitas iuei-
tur. Verum quia utramque in se na-
turam habuit. dei scilicet et hominis:
utrumque nature res loquitur. atque
agitur. Neque enim eiusdem nature est.
dicere. pater maior me est: et dicere. e-
go et pater unus sumus. Dicere. non
potest a se filius facere quod quod: et dicere.
omnia quecumque pater facit eadem et filius
facit similiter. Dicere. non venit facere
voluntatem meam. et dicere. sicut pater
suscipiat mortuos et viuificat: ita
et filius quos vult viuificat. Unde
et cum autoritate libere voluntatis.
lepro ait. Volo mundare. Non ergo

dnus natue est pzelepis gremio
contineri. et astrozū indicij p dicit
hominib9 subia. et ab angelis mi
nistrari. De loco ad locū fugere:
et ubiqz sui pzeleptia exhibere.
Terrena incolere: et celicia non
deserere. Temptari a dyabolo:
et eius in abyssū mittere legioēs
Esuriem sustinere: et multa mili
a hominū saturare. Aquas litice
et fluētes latice in vinū naturam
mutare: ob vnius momēti extig
uendam litim putealia pocula pol
tere. et vndoli annis perhennes
meatus tribuere. Nare equora
trālmittere et eade incesu mirabi
li. licet religio terore Ignorare
diem. et patre scire: duas petenti
tibus non concedere sedes. et spō
te duodecim mittere thronos. Hoc
tem formidare. et morti illudere.
Capi timere. et captiuos reduce
re: tota qz inferni iura compilare
Desolatū se conqueri: et moy
latrone patriarcham consortio a
sistere. Omnia ex nichilo condi
disse: et eorum potestate triūpha
ta. mortem accipere. Vides ergo
cognitorū horum optime probe.
in hac dispēlatione carnis assūp
te diuinitati nichil penitus fuisse
derogatum: dum cor porce humi
litate impletur officiu. vbi diui
nari coruscant miracula virtutū
Ergo equalis est patri. iuxta id
qđ dicitur: et minor est patre. iux
ta id qđ homo factus est. Nec id
a. ro ego breuiter in dnū responsi
onis amulū cuncta congeſsi: quo

nū de hijs oibus questionū capi
tul latiqz pleniqz beat9 nē dispu
tauit abrozū. Cōtra quē illadi
us arriane pfidie ep̄s. dū iā credo
ille scūs humanis reb9 fuit exēp
tus: in refutatioē dicitur ei9. qđā
credidit p̄scribēda. Si qđ qđ nūc a
te obia potuit: ille iā suis obieci
onib9 occupauit. Cui qm iā vno
respōdi libello meli9 reor li qđ for
te h̄ omilla videt. vbi pleniqz diuina
opitulāte grā explicat: vt in illo
se quoqz supatū arri9 agnoscat
Quāobzē dignatē optime p̄ber. v
timā te cognitē serre lnia: Pro
post inuicē. ha te bz
Simonia arrio aliqđ remā
sulle videtur: pponere nō graue ē
Quāqz ut reor. nichil sibi respōsi
onis remanent: quib9 videtur
respōsi oib9 possit athanalū de
vni9 subſtātie id ē omouſiō rōne
depellē. Dicit ne postmodū aliqđ op
preſſiōe causet a nob9 null9 ei ad
respōdēdū locus adinat.

Areus
Nulli dubiū ē. qđ magis ar
tib9 athanalū nouit iudiciū puer
tē scūs: vt recte fidei tramitē ex
ga eos qui eam religiosius scētā
tur et volunt. tenere non possunt
Et idcirco qđ in exāmie culmuns
tui. explicare non valeo. p̄ma
pis iudicio reſerua bo: vbi verita
tis intago p̄pōllet. et magis
artes non violant. vbi vere fidei
obſeruatiam p̄ualeſcere poſſe cre
dendū est

Athanalū

Qui suis assertionibus ad se
possunt: quibuslibet fallaciae
argumentis. vel cavillationibus ex
cusatione sibi iuvenire non desunt:
sicut nunc id facere artium. plenius
vra respiciat magnitudo Michi vero
ad omnia que ab eo in culmine vni
plentia apposita sunt: terra fidem
vindicans. respondisse sufficit.

Probus

Ignorantia et minus de scientia
plurimum est. proutati potius
studium datur. quam veritati peractiam
accommodat: cum id assertoribus fidei
conueniat. veritate potius sequi.
quam erroris vel fallitatis copede pre
pediri. Horum igitur mos est: qui cum
sue perfidie causa ad finem usque ve
nie conspexerint. metuens ne cum
illis hominibus eorum perfidia innotescat.
ad optioris se conferre plentia:
ignorantes quam illic victoria
attritum est. ubi poterit: ita liberali
sententia promulgatur. Frustra igitur
artius videtur de vero iudicio
ad principis appellatam plentiam. cum
in conflictu certaminis nichil adu
sum se senserit proutatis: qui sua
ignavia quibuslibet modis obte
gere cupiens. ad principis vilis est
conferre sententiam. que consistit a
thanasium. ab omni defensione
quod est vni substantiae diuelli peni
tus non potuisse. Sed ut eius sup
flua decreuit intentio. eum. ne faciat
ullo modo refrenabo: ne vici pla
na non sustinet. de ademptoris
spatio glorie. Hec vero sollicitas
erit. vniuersa que ab utroque in no

stro cognitione plata sunt. glorie
sclibus per principis itimae ut falli
dus ambagibus paul amoff. ad
victorie palmam. pue fidei asser
tor valeat puenire.

Recapitulum
Probus la^o totius opus
Hoc veritate et fidei. in
ter sectatores xpiane re
ligionis id est a: thanasium. label
lium. arcium. et fortium arbi se di.
Qui quam diuinitate dogmatum. et
sententiarum veritate. longo discrimi
nis intervallo a se in rem dirimunt
et: studiosus explorat: cui. cui. et
ius nam eorum fides. teris asserti
onibus insigniretur. Quod ut fac
lus cognoscere possit: singillati
eos fidei sue se a pferre letentia:
ealtemque doctum et phabilibus
robore: mea interlocutioe fla
gitauit: obuiantibus saluet et re
fellentibus hys que contra veient:
ut alijs defendentibus. alijs obniti
tibus. luan distie veritate agnitio
panderetur. Quod eos ita scalle:
iparum pleationum lectione monstra
tur. Cum igitur sabellio primam
disputandi licentiam plultatione potius
quam autoritate tribuisset: talem de
deo fidei sententiam tulit. que dicit
preem ita solitariu. et singulari.
sine ulla extant filij. vel spūs sa
plona (Bulke) - ut ipse magis filij
conleatur nomine atque spūs sa:
trinomiu asseres dum id e tanquam si
vna species vel plona tribus voca
bulorum nominibus nuncupet. non distin
ctioe generis. sed officij pmutatio
ne: ut patet non qui genuit. sed qui

condidit. habeatur. **I**teqz ipse
de patris nominis dignitate de
adens. per quendam nature augmen-
ta. aut potius detrimenta: in filij
nomine. ex virginis ortus nativi-
tate tranſiunt. **H**ec hec inepta eſt
et impia omniqz fidei veritate ca-
rentia: e oru qui contraveniebant
pleautionibus maniſeſtillime cla-
ruit. **O**ſtenſum naqz eſt multis et
copioſis diuinaru lectionu pban-
tis. et patre et filiu et ſpm ſcm ſpe-
cialiter et pzijs extare pſonis:
et aliu eſt genitoru. aliu genitu.
aliu igeniti. atqz geniti ſpm ſcm:
habet ſedz athanaſij pbabilem fidi-
veritate. aliud eſſe no poliunt. cu
alius atqz ali9 credi poliunt: et
pfecto ſint. **O**nia vere extreme at-
qz profunde ſtulticie gen9 eſt. pa-
tre nominat eum qui no genuit.
et filiu credere eum qui genitus
non ſit: ſed per inania et reb9 va-
cua falſoz nominu cometa. huma-
narz mentiu ſenſus auocare. et
iudicis ſententiaz obiectioibus
fidei xpiane illudere. **P**oſtqz g
iſtius erroris pſudicia patuere:
ſotinu fidei ſue ſi valeret adde me-
a iterloactioe pæpi. **C**ui i ipſe ple-
a: tione ſue exordio dnm nem ijm
ppm putu hoie9. et vbi diuinitate
vacuu fuiſſe alleuit: et eoulqz p
quolcu beate vite pfectus illuſtra9
eminuiſſe. vt in dei ac dmi appel-
latioe. iure traſiret. no naturalis
dignitat9 p uilegio. ſed accidenti
pbe ac d. quillune merito actiois:
impiu eſſe dicens. naturam in eo

diuinitatis accipere. qui et materui
vteri geſtamine vtr9. ſollēpnes
feminei pudoris cōditiones trāſie-
rit. et ainas vagitulqz exptus. e-
tatis quoqz ſortient incrementa. et
in tantu noſtre fragilitatis gmundi-
a non eualerit. vt temptatus ſit
mori timuerit. et mortuus ſit. **I**
la vero que in eius geſtis miracu-
lis plena narrantur: non vt de9
qd non erat egſſe. ſed munē pa-
troanantiu meritoru. diuinitus
alleuit impetralle. **S**ed hec eti-
am pbrole infidelitatis doctrina
numeroli9 et multiplicibus docu-
mentis impia eſſe et inanis ap-
paruit. et deum quoqz eſſe. quem
ille ſolum hominē contenderat.
ex illo pæcipue teſtimonio clari-
ſit: qd iohānes euangelista teſta-
tus eſt dicens. **I**n principio erat
verbum. et verbum erat apud de-
um et deus erat verbum. **H**oc e-
rat in principio apud deum. **O**m-
nia per ipſum facta ſunt. et ſine
ipſo factum eſt nichil. **P**er qd ſi
ſolum ante ſecula dmi apud deū:
verum etiam totius creationis ex-
titille auctorem declaratum eſt.
Plura etiam alia hys ſimilia. ſi
aut proſecutionu corpore tenetur
expreſſe prolata ſunt teſtimonia
quibus dilucide apparuit. hoc v-
bum deum de patris vtero ante ſe-
cula genitum. et in fine temporu
ob amorem hominu. noſtra gene-
ris ſuſcepſiſſe naturā: i qua ſalua
ſui natura. vna eadē qz p ſcā oēs
huāne fragilitate ſibiſcit paſſioēs

Excluso itaq; etiā solino . et ei9
errore meo interfatib9 abdicatione
pond9 omne negocij . et tota fidei
lūma . ex athanasij atq; areij al
tricationis cōflictatiōe pendebat
Quib9 cū inuēdi certaminis copi
am tribuillē? hūc athanasius fi
dei sue tramitem pandit : ut pa
trē et filiū et spm scm . vni9 essēt
e vni9q; diceret esse natū . Eō
tra vō areius referbat in tantū
eos vni9 nō esse substantiā : ut dig
nitate . potentia . honore . prēm
filio multum excellere . filiū vero
intra hec et longe inferius subliſtē
diaret . Omouij quoq; vocabu
lū tanq; pegenum . et a scriptūis
diuis alienū . nuperq; ap^o nice
am argumēto potius q̄ autorita
te reptam . penitus repudiandū
aciebat : aut certe diuinis cōtineri
litteris . libimet demonstrari pol
lebat . Alioq̄n nois ipsius simul
faciēda cē iacturā : obnixillie po
rabat **P**z athanasij . vtrū nois
nouitate . an verbi virtute offēde
retur dū inquirēt : vtrūq; sibi ac
ri9 . displicere respōdit . **E**x quo
apparuit eum non ob hoc omou
lion suscipē nolle . q̄a nouū erat .
sed quia fidei ei9 molimina destru
ebat **S**ed dū iterū ac sepi9 appri
etate vocabuli pure et specialiter
in scripturis positi p̄tatem fla
gitaret : id athanasij allegabat .
ecclesiē consuetudinis esse . quā
do aplice fidei terminos . insolēs
et temeraria hereticę fcaudis au
dana p̄terisset . hys appositionū

nexib9 in enodabiliter vinctetur :
quib9 ipā catholica sent9 liberta
tem . intra p̄fidie sue laqueos im
plicatā retinē putabat **E**t vt se a
thanasius antiquozū autoritate
muniret talia p̄lce consuetudinis
exēpla ptulit : que solū areij ne
gare nō posset . verū etiā pari cū
eo fidei ratione defenderet . **P**ro
posuit itaq; ad demonstrādā sup
nominū nouitatibus antiqui mo
ris regulā quidem contra sabelli
um . q̄ prēm genitum assererat .
ingenitū atq; inascibilem debere
catholicos p̄fiteri . p̄teitorū con
ciliozum decreto fuisse sanātū : cū
hoc ipsū euidentius positum . scrip
ture diuine autoritate ostendi nō
possit . **S**ed hoc p̄fitendū : et ip
sa rei veritas . et necessitas hēticę
p̄fessionis . exegit . **I**tem deū ex
deo . lumen ex lumine . filiū consi
tendum : ep̄i religionis quā arei
us tradit . lectatores i smirneli
sinodo dicūtur tradidisse **Q**ū ip
sū etiam simpliciter et specialiter
in scripturis diuinis positū . iueni
ri nō posse : et q̄ plura hys simi
lia ptulit doctrineta . q̄ gestoz se
rie tenentur exp̄rella : q̄bus offē
ditur . ad obterendas hereticoz
insolentias . nouozū noimū voca
bula fuisse p̄lūpta . **N**ec tamen e
os contra vitū apostolice sentē
tie fuisse credēdū : q̄ p̄fanos vo
cū nouitates p̄cepit euitādas .
Sed profanas inq̄t : nō religio
sas **N**am religiosū esse . igenitū
dicē p̄ter . et filiū d̄m d̄o . lūmē de

lunio vero & quoz ppianos catho-
licos nūcupat: noui nois doctur
esse vocabulū. Simili ergo modo
aiebat athanasius etiā in niceno e-
uenisse conualio: ut qz areius con-
tra remū fidei. trinitō id est tres sū
stantias inducebat. omouision id
est vni9 cū patre filiū substantiæ con-
sitendū. epōs censuisse. Et erat
omino consequēs. ut si omouisi9
p̄fessio tanq̄ a lege pegrina colla-
tur. trinitie quoqz inuentio pari ra-
tiōe cōsuetur. Aut certe doceret
areius trinition specialiter in lege
conscriptum: sicut athanasū. de
omouisi9 p̄prietate cogebat. Sed
cū hoc penitus ostendere nequisset
claruit eum supflua de athanasio
exerisse. que ip̄e minime potuit de-
monstrare. Et cū se pari questionis
vinculo artatū cognosceret. tantē
aliquādo in eū sententiæ placitum
reflexit assensū: ut nudi sermois
p̄batione omilla. rebus atqz rati-
onib9 edoceret. patris et filij aut
vnā. aut diuersas esse naturas.
Hoc hoc athanasius clarissimū
atqz aptum vni9 substantiæ india-
um dabat: qz patre ex seipō et non
extrinsecus filiū genuisse monstra-
bat: fieriqz nō posse. aliud eum q̄
q̄ ip̄e esset edidisse: cum et diuine
generationis veritas pro sui ho-
noris reuerentia id eē credendū exi-
geret: et remū naturalium cōsuetudi-
nis autoritas inuitaret. nō posse
patris dissimilis natūe filios p̄-
creare. Et iteo scdm̄ areij senten-
tiā. qui alter9 substantiæ q̄ patris

est. filiū assererat. hoc humano
sensui intelligen dū reliquit. Ut
si vere filius in diuersitate natūe
est: nō tam genitus q̄ fact9 eē vi-
deatur: sitqz vacua et ianis p̄ris
et filij appellatio. dū speactenus
magis q̄ veraciter. aut ille genu-
ille. aut hic natus p̄dicatur. Aut
si vere quidē de patre natus alle-
ritur. nec tamē cum eo vni9 euis-
deqz substantiæ credit: de genitō eū
et instar aliamus mōstri aliusq̄
paterna natura dicebat. editum
cōuenit p̄fiteri. Qd̄ cum scē illi at-
qz beatissime. et ineffabili non cō-
gruat m̄staiati. maxime cum et
animantes ab hoc pessime condi-
onio prodigio natūa liberos red-
dicens. ne aliud q̄ qd̄ ip̄a sunt ge-
nerent: liquido p̄p̄obari eiusdem
filiū cuius pater. esse nature. Et
contra hoc. illud areius p̄cipue
opponere. patre nō potuisse ex se
filiū generare: ne per hoc diuisio-
nis aliamus vel corruptiois viciū
videatur esse subiect9. Quia si ex
semetipō ut aiebat id eē ex hoc qd̄
ip̄e est. filiū genuisse credatur. ali-
quā vtiqz substantiæ sue portione
a seipō se receisse putabitur: per
qd̄ sine dubio a sue plenitudine
p̄fectiōe admodū deascens. et di-
uisus profectio. et iminutus esse
videbitur. Qd̄ obiectionis caput.
falsi athanasius veritatis ratione
submouit. esse impossibile dicēs
deum qui incorporeus sit et inuisi-
bilis atqz impalpabilis. id in se
recipere et habere. qd̄ sit diuisiois

aut corruptionis vicio subiectū :
qm̄ se dūdi v̄l iminūi contrecta
biliū soleat & corporaliū esse ma
teria Deū v̄o q̄ in nullo est horū :
tale aliqd̄ oīno p̄peti nō posse .
Et ob id credē dū q̄ genuerit : q̄a
se genuisse testatus sit . Corrup
tum aut̄ hac ipsa generatōe oīno
n̄ fatēdum : q̄a semp̄ incorruptū
maxime cum pleraq; inueniatur
in rebus corporeis & corruptioni
subiectis . ita ministrari vel nasci .
vt nullum suis vnde gignantur
materiis . afferant detrimentū :
sicut lumen a lumine sumptum
l̄ accēsum . & p̄ quosdā profectū
natiuitatē ministratū . diminiuti
onis dāpnū originali non possit
afferi materie : cum & diuus sa
cratillie v̄gine p̄tus tale aliqd̄
miro atq; inexplicabili sacramen
torū mistio fuisse . demōstrat : dū
sine dāpno pudoris deo plenū v̄te
tus vacuatur . Et si v̄ginalis ite
gritas . si natura corruptioni ob
noxia . deū pariēdo nō corrupit :
quō natura incorruptibilis p̄tis
eūde d̄m generādo corrupi potu
ille credatur ? **De** itēz atriū
p̄tis & filij lōge imparē dissimī
lemq; naturā hinc ostēdē niteba
tur . q̄ filij minore se dixit patre :
& nō suū sed eius in omib; facere
volūtatē . multaq; alia in hunc
sensum conuenientia de seipsa fal
sum fuisse asseruit : que michi
ad demōstrationē dissimīl̄ natūe
lat̄ imbecilla . et multū videtur i
congrua . Quali v̄ro si quilibet

filij hō . patris hoīs faciat volū
tatem . et cum sibi prestātem fate
atur atq; maiorem . diuerse po
terit esse nature : dum & si possit
pater honore p̄ferri . nō tamē na
tura discerni . **Et** quidē ego lege
atq; conditione humane nature
dixeri . **Ceterū** athanasiū mani
festiori sentētia . hui; nobis intel
ligētie viam aperuit : in qua om
ni dilacta cūctationis caligē . da
rum veritatē lumen illuxit . **Quid**
enim ad totius erroris nebulas
effugandas dia vel credi maifest
ti; potuit : q̄ ut sicut in vno x̄po
duas credimus esse naturas . de
i scilicet & hominis : geminā quo
q; in eius verbis vel actis . rerū
cognoscām; inelle v̄tutē . ut ea q̄
de que sublimi; loquitur id ē ego
et pater vnū sum; . et cetera h̄is
similia ad deitātē referat̄ uaturā
Que vero humani; : secundū hoī
nem intelligatur fuisse locutus .
De spiritu quoq; sancto compe
tens habita disputatio est : quem
crebis a cōmuniōne nature p̄tis
et filij . p̄ creatiue p̄fessionem . lon
ge secretum atq; alienū eē puta
uit . **De** q̄ vnū eiusdemq; sit
substantiā : hinc p̄apue athanasi
us demonstrauit : dum eum ea
loq; atq; agē . q̄ nō nisi deū possi
bile sit opai v̄l loq; : taliaq; de eo
referti . q̄ nulli conueniāt creatiue
p̄doant . **Et** idō a p̄tis & filij dei
tatis v̄nitatē extraneū v̄l diuer
sum esse nō posse : quē similis at
q; eadē oꝝū v̄tus de monstrauit **eq̄le**

Quia et reuera detestabili prauitate errore patris et filij societate alienus putatur: qui patre nominis virtutisq; honore cum eisdem obtinere monstratur. Difficilem quoque illam et ut arrius autumabat insolubilem quaestionem. quod tres unus dicitur deus. et idem tribus distingui non posse personis intentauerat: ita athenasius diuine scripture auctoritate dissoluit: ut maior sit absolutioe veritatis enodata. quam fuerat per syllogismos. veritatem plucile inuoluta. Manifestius namque docuit quod in trinitate unus deus secundum naturam unionem: non secundum distinctionem personarum. Et ideo tres. unus est deus. quia trius natura est: quia etiam multe anime. vna anima. et etiam omnes homines vnus homo dicitur secundum naturam conditionem. quam omnibus vna est: non secundum diuersitatem assuetur personarum. Igitur qui natura vnus est deus. idem in personis tres sunt: pater et filius et spiritus sanctus. Si itaque hocum trium commune nomen requiramus. vnus deus est: in quo vno ac singulari nomine baptismi misterium celebratur: baptizate inquit omnes gentes: in nomine patris et filij et spiritus sancti. Iuxta quoniam nominis communicationem. et pater deus: et filius deus. et spiritus sanctus deus dicitur. Et cum vnusquisque eorum singulariter deus sit: deos tamen eos dicere. nature vnitatis non admittit. Quoniam nature nomen quod deus est. non prout vnusquisque et peculiariter: sed commune nomen est. Et quod dicitur atque v

num est: plurale esse non potest. Et ideo trinitas. non pluraliter dicitur: sed vnus dicitur deus. Vbi vero peculiariter a liquo. et quod in aliud non recipit: inest ibi et pluralitas. et distinctio haberi potest. Quia quod pater dicitur et filius prope nuncupatur et spiritus sanctus prope appellatioe distinguitur. non potest pater. filius. non filius pater. non spiritus sanctus. et filius a pater intelligi: reuolue secundum distinctionem personarum tres numeratur. qui tamen secundum naturam unionem numerari non possunt. Et ideo tria sunt nomina in personis pater et filius et spiritus sanctus. vnum nomen in natura deus: et ob hoc tres vnus deus. Ergo non pluralis in tribus. non diuinitas in vno admittit nomen: ac sic trinitas. vnus deus est. secundum naturam vnitatis: et vnus deus. trinitas est. secundum personarum distinctionem. Iuxta athenasium scribitur. v. r. ad iohannem et plenius potest quod quod differet: cuius huius assertio tanta veritate auctoritate. tantaque probabiliu rerum assumpatione fulget. ut nouo atque iustitatis actionis genere. suorum magister aduersionis testimonio comprobetur. et ipse conuictus patet atque libet: quibus testium posse putat. Dixit ei idem athenasius tres esse personarum: et vna eorum esse naturam. Que sententia labelij quoque et arrii testimonio comprobatur. Nam vbi dicitur pater et filius et spiritus sanctus vnus est pater. vnusque nature: ut labelij tanta vim spiritus vnitatis. vna et singulariter esse personam putant. Sed in tantum non est vna persona. sed tres distincte: ut arrius eos iniquales et natura dicit esse diuinos.

Ergo inequalitas arii: distincti
one indicat personarum. Cōfusio sa
bellij: naturae aptius unione ostē
dit. **F**urlius dū fotin⁹ ad con
firmationē sententiae suae. qua pu
tat xpm̄ purū hominē esse. illa
repliat testimonia. q̄ idē xps̄ hu
mane concipi⁹ naturae. aut locut⁹ ē
aut pēgit: id est dū prēm sibi ma
iorē. et nō suā sed ei⁹ dicit facere
volūtatē. et cetera hys̄ similia
q̄ in disputatiois corpore plenius
videtur ex p̄lla: cuiusdā athena
naly cōphat fide. qua xpm̄ alle
ruit hec omnia nō scdm̄ dicitatē. sed
scdm̄ humanitatē. quā idem gesta
bat naturā suā locutū. **D**ed
cum arius ex infirmitate diaconū
vel gestorū ei⁹. creaturā eū vult
intelligi. idignū videlicet iudicās
naturā in eo si omnipotē accipe
quā cōspiciat tantis necessitatū con
ditionib⁹ subiacuisse: nō solū p̄
hec athenaly sententiā robust⁹
hēmat. q̄ in xpo scdm̄ dispensati
onē carnis accipiēda eē definiuit
q̄q̄ viriliter aut locutus est. aut
pēgit: verūcūq̄ simili cū fotino p̄
fidie dialo tenet asserit⁹. dū ip
se pari suā. filiū dei creaturā au
sus est diffinire. **A**ut q̄ in eo sunt
dissimiles. q̄ arius celestē crea
turā et meliorē ceteris filiū di opi
natus sit: fotinus vō terrestre
vō q̄ tamen eorū creaturē noīe co
pularē dum siue terrestrem siue
celestem dixerint. minime tamē
a creature confessione discedunt:
adimentes utriq̄ filio id q̄ de

prē natus est: et hoc solū ip̄o al
teriois genē idonei utriq̄ athena
naly sūt testes: sed et dum xpm̄
creaturam fatentur. errore consi
mili reputantur equales. **P**robabi
lis igitur et omni veritate asserti
one subnixa. utpote apostolica
traditionib⁹ cōmunita ex eorū ve
niens regulis. athenaly fides
apparuit. **E**vidēt⁹ nāq̄ nobis
secundū normā catholice fidei. v
nū deū ostendit. nō tripartitū. n̄ si
gularē. non p̄sū. nō diuisum.
nō ex diuinitate cōpositū. non qua
dam cōpositioē vnitū. sed ita pa
trem et filiū p̄p̄is extare atq̄ dis
tingui personis. ut tamen secundū
cōmūis naturae vnioē. vn⁹ sit de⁹
Alla quoq̄ anihū fabularū signē
ta q̄b⁹ arius et fotin⁹ pariterq̄
sabellius dubia vocabulorū noīa
p̄ri et filio tribuebāt dū vn⁹ eum
ip̄m sibi filiū effectū. alij eum nō
tam genuisse q̄ creasse manille
iacitabāt veritatē assertioē destruci
rellēt. **N**ā licet p̄ varios errorū iac
lerit calles: ad vnū tñ p̄pitū pue
nerūt. **T**oti enī prēm nō genuisse
dixerūt. **S**i q̄dē sabellij et fotin⁹
agta hoc impietate asseruē nisi s̄:
arius vero in p̄ma quidē disputa
tionis fronte subtil⁹ eludēdū puta
uit: sed p̄ illu certamine hoc ip
sum p̄nāa ipudētia defensauit al
terēs patrem nō ex seip̄o genuis
se. sed extrinsec⁹ filiū creasse: ac p̄
hoc scdm̄ istorū nefandos errores.
frustra dicitur pater si n̄ genuit.
incallū appellatur filius. quem

genitū nō eē . heretica impietas de
finitur **D**z q̄ h̄ p̄m̄ta fuerit vanis
sime sup̄stitionis aptissima atha
nasil⁹ veritate p̄davit : ostēde no
patre vere genuisse . et filiū ip̄a pa
trni nois veritate . vere genitū eē
Cellit igitur mēdanū veritati : et
omnis fucus adulterini dogmatis
integritate fidei manifestata . tantē
aliquādo euamuit **A**tqz tota nebu
lose assertiois caligo q̄ crasso per
fidie velamine . humanas obdux
erat m̄tes . nitore fulgentē fidei
adpurū vsqz discussa ē : vt ne ve
stigiū quidē sui potuerit erroris re
linq̄re **U**nde hortor et simul in cō
mune suadeo cūctos . q̄ se nouerūt
fabellij arrij et fotini vel cuiuslibz
alteri⁹ ficti dogmatis errorib⁹ im
pliatos . si p̄pe saluti consulūt . si
lumini veritatē nō p̄ferūt . si libi
obesse nolūt . q̄ tam diu a verita
tis lumine . p̄ palpabiles ianiū o
pionū tenebras errauerunt . si
libi p̄deē cupiūt . q̄ xpiani dicūt :
omni verecūdie pudore postposito .
relinquētes noxia p̄m̄ta erroris
q̄bus verū tepille fallebātur . et q̄
bz sub p̄textu xpiani nois . a xpi
confessione paul extorres habebāt
totis virib⁹ . totisqz fidei nisib⁹ .
ad verū et rectū aplice fidei tramitē
cū⁹ athanasil⁹ ydone⁹ et fidelis
assertor extitit . retinēdū orus se
stinare contendāt : vt vere itegre qz
cōfessionis p̄munū . idubitata loz
te capescāt .

Expliat liber terci⁹ sāci atha
nasij de fide catholica

